

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curie forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

XII. De Cardinali Pœnitentiario; Et de Tribunali Pœnitentiariæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

deputando officiales, & assistentes, cum pinguibus emolumentis; unde propterea (ut præmissum est,) tam ob ista, quam ob alia superius enunciata officia, quæ concedit seu distribuit, istud est munus magis populare, seu apud populum majoris existimationis, & adhaerentia, (Quoties qui illud obtinet, generosè, ac judiciosè exercere sciat,) Ipseque Camerarius pro tempore, quo durant novendiales exequiæ pontificiæ, usque ad clausuram conclavis, habitat in ipso Palatio Apostolico, atque per Urbem incedit more Principis, præcedentibus illis militibus Papæ, custodiæ præpositis, nationis Helveticorum, qui vulgo Allabarderii, seu Suizzeri nuncupantur, atque in hoc majestas officii dignoscitur, quoniam adhibentur iidem, qui Papæ inserviunt, cum eisdem armis, & vestibus, licet cum aliqua moderatione circa numerum, adeo ut dignoscatur differentia, ab ea militum custodia, quam habet omnibus temporibus, etiam sede plena, Gubernator Urbis, tanquam eius Vicarius, ut supra.

Quandoq; autem istud officium, tanquam merè prophanum, seu temporale, ac ratione merè temporalium emolumentorum, pro Sedis, & Cameræ Apostolicæ indigentis, consuevit esse venale, ut etiam nostra ætate, sub Gregorii XV. Pontificatu, praxis docuit; Recensque est memoria eiusdem praxis sub aliis Pontificibus, & præsertim sub piissimo & candidissimo Apostolici patrimonii administratore, B. Pio V. id practicum fuit pro servitio Christianæ fidei, pro expensis scilicet classis navalis contra Turcas, per quam celeberrima victoria reportata fuit; Semper tamen cum personis in cardinalitia dignitate jam constitutis; Istaque venalitas, seu pretium non refertur muneris administrationi, sed emolumentis merè temporalibus, juxta ea quæ generaliter agendo de venalitate clericatum Cameræ, aliorumque officiorum Curia, contra obloquutionem ignari, vel maligni vulgi, latius deducta habentur in regalium sede occasione agendi de materia officiorum venalium, tit. de Regal. disc. 2.

Id autem praticari non solet in aliis pariter majoribus muneribus, Vicecancellarii, Pœnitentarii, & Vicarii, quamvis respectivè notabilia habeant annexa emolumenta, cum sint officia principaliter ecclesiastica, & spiritualia Papæ, tanquam Papæ, vel respectivè tanquam Episcopi Urbis; Istud vero officium principaliter est temporale seu prophanum Papæ, tanquam Principis temporalis, pro administratione Cameræ, seu fisci laicalis, quamvis accessorie, & consequutive aliqua quoque annexa sit administratio alterius fisci ecclesiastici seu Papalis; Ideoque longa differentia est inter illud officium, & dicta alia tria; Eademque propterea differentia dignoscitur inter Clericatus Cameræ, & Auditoratus Rotæ, & quare illa, & non ista officia sint venalia, dum ista quoque promptissimos invenirent emptores pro pretio valde notabili.

DISCURSUS XII.

De Cardinali Pœnitentiariorum, Et de ejus Tribunali Pœnitentiariæ.

S V M M A R I V M.

- 1 De origine huius officii.
- 2 De eius antiqua potestate, & facultatibus.
- 3 De istius potestatis magna moderatione.
- 4 De expeditionibus, quæ prius fiebant per Datariam.
- 5 De hodierno statu, & facultatibus.
- 6 Et præsertim circa dispensationes matrimoniales, earumque emolumenta.
- 7 De emolumentis burſalibus.
- 8 De Pœnitentiariorum audientiarum confessiones sacramentales in tribus Basilicis.
- 9 De Pœnitentiariorum domus Lauretane.
- 10 De expeditionibus vel brevibus Pœnitentiariæ.
- 11 De Pœnitentiariæ Congregatione, & de Regente, aliisque Officialibus majoribus.
- 12 De Procuratoribus, & Scriptoribus.
- 13 Expeditiones dantur gratis omnino.
- 14 Officiales omnes prædicti providentur etiam gratis, & quomodo.
- 15 Super quibus dantur ab hoc Tribunali expeditiones.
- 16 De absolutione ab excommunicatione Canonis etiam publica, venientium ad Urbem.
- 17 Quando cum eis dispensetur super hoc accessu.
- 18 De dispensationibus ab irregularitate ex homicidio.
- 19 De revalidatione provisionum simoniacarum.
- 20 De facultatibus eligendi Confessarium in religiosis utriusque sexus.
- 21 De concessione omnium expeditionum gratis.

Quamvis apud antiquitatis Professores, cum consueta opinionum varietate, multum obscura videatur huius officii introductio, nimium tamen probabile videtur, ut ea quoque fuerit in Ecclesia primitiva, sub persequutionibus infidelium; cum etenim ex eis resultarent, in iis, qui minus constantes essent apostasie, aliæque gravia peccata, quorum absolutio in resipiscitibus solius pontificiæ potestatis erat; Pontifex autem per se ipsum hoc absolutionis munus cum injunctione pœnitentiæ salutaris, ob alias occupationes, solus explicare non posset; Hinc proinde ministrum, seu adiutorem in hoc munere quoque assumpsisse, probabile est, ut istum Vicarium in spiritualibus deputando, eo modo, quo in temporalibus Archidiaconum, etiam circa ea tempora deputavit.

Quidquid autem sit de ista, vel de aliis opinionibus in quaestione, quæ in praxi parum proficua est; Illud certum est, quod huius quoque officialis in spiritualibus, non solum interni, sed etiam externi fori, magna erat potestas; unde propterea, ut agendo de Dataria, ac de Secretario brevium supra advertitur, magna pars illorum negotiorum, quæ per Datariam, atque per hanc Secretariam hodie expediuntur, tunc per hoc Pœnitentiariæ Tribunal explicabantur, cum magno numero Procuratorum, & Scriptorum aliorumque Officialium.

3 Ita verò potestas majorem habuit durationem, quam habuerat illa Camerarii, propè scilicet nostrorum parentum ætatem, dum sub Pontificatu Pii IV. imminente Concilii Tridentini perfectione, & publicatione, Pœnitentiarii facultates, super expeditionibus fori externi, magnam, penèque omnimodam reformationem passæ sunt, *Constit. 53. Pii IV.*

4 Siquidem ab eo prius concedebantur dispensationes matrimoniales, pro gradibus prohibitis, ac etiam aliæ super legitimis natalibus, vel super ætate, aut super irregularitate, vel bigamia, aliisque defectibus; necnon concedebantur beneplacita Apostolica super alienationibus bonorum Ecclesiæ; & aliis, in quibus Apostolicæ Sedis placitum necessarium esset, ac etiam indulgentiæ, aliæque gratiæ & expeditiones, vice ac nomine Papæ, quas recensent plures Auctores, qui ante hanc reformationem scripserunt, & præsertim illi, qui in tempore proximo sub Pontificatu Pauli III. Romanæ Curie præxim posteritati scriptam reliquerunt. *Vestr. in prax. lib. 1. cap. 12.*

5 Hodierno verò statu attentò, quatenus ad publicas, vel fori externi facultates, & expeditiones pertinet, eius potestas pene annihilata est, dum solum aliquæ modicæ super sunt reliquæ, quodammodo potius ceremoniales, circa minores dispensationes matrimoniales, super remotioribus gradibus, quæ expediuntur in Cancellaria Apostolica, per illos Procuratores Pœnitentiariæ, quorum officium quoque ad instar aliorum, est venale, illaque modica emolumenta, quæ pro huiusmodi dispensationibus solvuntur, destinata sunt sustentationi ipsius Pœnitentiarii, eiusque ministrorum, & officialium, de quibus infra, qui regunt hoc Tribunal fori interni seu pœnitentialis.

7 Notabilia tamen adhuc reputantur huius officii emolumenta (quamvis comparativè ad statum antiquum, penè pro nihilo habeantur,) præsertim ex eo, quod ultra participationem quotidianam dictorum emolumentorum provenientium ex huiusmodi expeditionibus, aliqua ex dictis venalibus officii procuratorum, sunt ad eius provisionem, atque singula notabilem habent valorem.

Quatenus itaque pertinet ad munus, in quo propriè partes Cardinalis Pœnitentiarii, eiusque ministrorum versantur; Illud (ut præmissum est,) restringitur ad absolutiones, ac dispensationes censurarum, & irregularitatum, aliorumque Papæ reservatorum, in foro interno; istiusque muneris explicatio fit per duplicem speciem ministrorum.

8 Una est illorum sacerdotum, qui Sacramentum Pœnitentiæ, prævia auriculari confessione, ministrant, in tribus patriarchalibus Basilicis Urbis; Istique sunt Religiosi certarum religionum, ad hoc destinatarum, qui Pœnitentiarii vulgò nuncupantur, quibus idem Tribunal Pœnitentiariæ, ex dictis emolumentis, victum, aliæque necessaria suppeditat, in domo propriæ Basilicæ respectivè proxima, in qua, sub obedientia unius eorum, qui superior deputatur, regulari more, tanquam in claustris vivunt; Atque in pertinentibus ad hoc munus sunt subiecti Pœnitentiario, eiusque visitationi, & correctioni, in iis verò, quæ concernunt disciplinam regularem, sunt subiecti Prælato propriæ Religionis; Aliqua controversia remanente inter Pœnitentiarium, & Superiorem Religionis in actibus indifferentibus, qui concernant vitam, & mores, quod

diversam habet praxim, in singulis respectivè Religionibus.

In Lateranensi siquidem Basilica sunt ordinis Minorum observantium reformatorum; In Vaticana Societatis Jesu; Et in Liberiana, seu S. Mariæ Majoris, ordinis Prædicatorum; Istique sedentes in confessionariis, in signum huius potestatis, virgam in manibus tenent; Atque aliquibus potiuntur prærogativis, præsertim quod in solemnibus processionibus pontificiis, & potissimum in illa Corporis Christi, incedunt parati, cum planetis, post universum clerum sacularem, & regularem, prope Episcopos; Atque eiusdem generis videntur Pœnitentiarii almæ domus Laurentinæ, qui sunt Religiosi Societatis Jesu, cum aliqua diversitate, vel controversia circa jurisdictionem Pœnitentiarii, & respectivè Præpositi Generalis, aliorumque superiorum in eorum personis.

10 Alia species officialium, est illorum, qui regunt Pœnitentiariam, per quamdam speciem Tribunalis, audiendo scilicet supplicationes super petitis absolutionibus, & dispensationibus; Et super quibus, ubi concedantur, literæ Apostolicæ, in forma brevis expediuntur, sub diversâ tamen forma, diversoque sigillo, peculiari ab illa brevium pontificiorum, quæ dicuntur sub annulo piscatoris.

11 Statutis enim diebus, sive pro arbitrio Cardinalis Pœnitentiarii, pro negotiorum urgentia, seu qualitate, in eiusdem Pœnitentiarii palatio, congregantur isti Officiales, nempe ille, qui aliorum major, dicitur Regens Pœnitentiariæ, & qui videtur facere partes Vicarii generalis Pœnitentiarii, habens facultatem concedendi aliquas absolutiones, vel dispensationes, quæ negari non solent; unde propterea necessaria non est auctoritas ipsius Summi Pœnitentiarii; Atque prævia discussione collegiali, cum aliis officialibus eius consiliariis supplicationes signantur, vel rejiciuntur.

Regens autem esse solet unus ex Auditoribus Rotæ, alique officiales sunt, nempe, Sigillator brevium, & Summator, qui Prælatus esse solet; Et alter Doctor in decretis, (qui Canonista nuncupatur,) quandoque Prælatus, & quandoque simplex rogatus; Atque ultra istos, assumitur unus Religiosus sacræ Theologiæ Professor, qui Theologus Pœnitentiariæ nuncupatur; unde propterea cum istorum voto Pœnitentiarius determinat, an, & quæ absolutiones, vel dispensationes concedi possint, & quatenus possint, an debeant; Atque ubi potestatis dubium oriatur, ipsemet Pœnitentiarius, vel quandoque Regens, Papam adit, atque ab eo, tam oraculum, quam auctoritatem recipit.

12 Ultra istos officiales majores, qui Tribunal constituant, atque de gratiæ concessione vel denegatione respondēt, Ad sunt alii Officiales inferiores, nempe tres Procuratores, in hac materia bene periti, qui per turnū inter se distribuunt supplices libellos, qui porriguntur sine nomine, sub aliquo signo, vel cetera, ut dignoscantur ab iis, qui negotia gerunt, ipsique Procuratores desuper efformant, [juxta stylum Tribunalis] supplicationes efformari solitas, quas in Congregatione, ut supra proponunt, certiorantes officiales, an pro stylo Tribunalis supplicatio signari vel rejici debeat, sive cum quibus clausulis, vel restrictionibus muniri; Et postquam supplicatio signata est alii officiales minores qui Scriptores dicuntur, de commissione procuratorū, literas vel

13 vel brevia, juxta formam supplicationis scribuntur, ut postmodum subscribantur, & claudantur, ac sigillentur oratoribus, vel eorum agentibus consignanda, gratis omnino, absque alicuius emolumentis, seu mercedis solutione, dum omnes isti officiales mensuram habent determinatum salarium, consequendum ex dictis emolumentis expeditionum publicarum.

Omnia verò ista officia gratis conferuntur, atque 14 que minora procuratorum, & scriptorum conferuntur per concursum publicum, ad instar provisionis parochialium habendum coram Pœnitentiario, dictisque aliisque officialibus, ad effectum ut magis idonei assumantur, istaque minora solum conferuntur per ipsum Pœnitentiarium, quoniam licet enim majora, ex motu proprio Pii V. super reformatione pœnitentiariæ, ad eius collationem, vel nominationem pertineant, at tamen Papa ea conferre solet pro eius libito.

Negotia verò, quæ cum dictis brevibus ab hoc 15 Tribunali explicantur, sunt Dispensationes super occultis irregularitatibus, ex causa homicidii vel illegitimorum natalium, aut alterius defectus; Ac etiam revalidationes matrimoniorum, habentium impedimentum dirimens occultum, seu revalidationes simoniacarum provisionum, beneficiorum, altarumque provisionum, in quibus simoniaca labe cadat, siue absolutiones à censuris, præsertim ab excommunicatione majori incurta ob percussione clericis; istoque casu per hoc Tribunal conceditur absolutio, etiam si negotium sit publicum, atque excommunicatio judicialiter declarata sit per publicos scedulones; Quoties illi, qui eam contraxerunt, ad sacrorum Canonum præscriptum, ad Urbem accedant, quoniam ob tenta absolutione sacramentali, ab uno ex dictis Pœnitentiariis Basilicarum, super ea conceduntur literæ pro foro externo; Et quando ex causa inimicitiarum, aut ætatis, vel infirmæ valetudinis, seu alterius iusti impedimenti, censuratus non possit accedere ad Urbem, conceditur pariter per breve facultas Ordinario, ut à probato Confessario, satisfacta parte offensæ, absolutionem in forma Ecclesiæ consuetæ ei concedere valeat; istoque casu cognoscitur ab eadem Congregatione, an causa impedimenti sit iusta, necne.

In reliquis autem dantur solum absolutiones, 16 vel dispensationes pro occultis, cum in publicis concedantur per Datariam, vel per Secretariam brevium; ac etiam in occultis, ubi præsertim agatur de dispensatione irregularitatis ex causa homicidii voluntarii, cum magna difficultate ea concedi solet, post plures denegationes, atque non nisi ex aliqua causa, quæ excusatione, vel commiseratione digna sit in jam promotis; In promovendis autem, qui statum secularem assumere possunt nimirum raris, & non nisi ex magna causa.

17 Ubi verò agatur de revalidationibus provisionum beneficialium, vel spiritualium ex labe simoniaca, vel alia simili infectione, demandari solet restitutio fructuum, vel eorum compositio cum Camera, vel cum aliis, ad quos pertineant, cum aliis styliis, quos nimis evagatorium esset reassumere.

Concedit item Pœnitentiaria facultatem in eadem forma brevis, Religiosis utriusque sexus, ut jam approbatum Confessarium ei bene visum sibi 18 eligere valeant pro absolutione à reservatis, quæ ti-

Card. de Luca. Relatio Curia Romana.

meant, etiam per viam confessionis pandi Confessariis ordinariis, vel iis eiusdem Religionis, cum similibus provisionibus, quæ forum internum seu pœnitentialem concernant, sub diversis styliis, pro diversa negotiorum qualitate.

Omnes tamen expeditiones, (ut præmissum est,) conceduntur gratis, absque aliqua solutione, nec quidem mercedis dictorum Procuratorum, & 21 Scriptorum; Ideoque aliud solvendum non est, nisi aliquid modicum correspondenti, qui negotii curam habuit pro solo labore personali, qui est varius, major, vel minor pro negotiorum qualitate, ac difficultate; Et ad quod adverti debet, ne ab iniquis Curialibus crumenarum tortoribus, qui furibus, vel crassatoribus assimilari debent, decipiantur, cum assertione, quod expensas pro huiusmodi expeditionibus facere oportuerit.

DISCVRSVS XIII.

De Cardinali Vicario, ejusque Tribunali.

SUMMARIVM.

- 1 **D**Equalitate huius officii.
- 2 In quo illud consistat, & quam jurisdictionem habeat cum exemptis.
- 3 Quid in titulis Cardinalium.
- 4 De ratione jurisdictionis etiam in istis.
- 5 Ei diriguntur expeditiones Apostolica, & qua.
- 6 Est Iudex & Superior meretricum, & Iudiciorum.
- 7 De iurisdictione intra districtum.
- 8 De alia iurisdictione etiam cum non districtualibus.
- 9 Coram eo fit examen concurrentium in Urbe etiam extra districtum.
- 10 Non est Visitator generalis Civitatis, & diocesis.
- 11 Neque habet collationem beneficiorum.
- 12 Beneficia Urbis sub qua reservatione cadant.
- 13 Prælegit in concursu ad parochiales.
- 14 De Vices-gerente, eiusque munere, & jurisdictione.
- 15 De cura & custodia reliquiarum.
- 16 De eius iurisdictione in impressione librorum.
- 17 Est Prelatus in ordine Episcopali.
- 18 De duobus Locum tenentibus, civili & criminali, & de Deputato Monialium.
- 19 Quod id servetur in aliis Episcopatibus.
- 20 De aliis officialibus, & ministris inferioribus.
- 21 De Congregatione, qua per Vicarium, eiusque officiales teneatur.
- 22 De stylo huius tribunalis.
- 23 Quod accipit propinas.
- 24 An conferat ordines non districtualibus.